

A. ÖMER TÜRKES romanlar arasında

Bir faciyanın anatomisi

Emily Ruskovich, ilk romanı 'Idaho'da bir aile trajedisini ve bu trajedinin içyüzünü aydınlatmaya çalışan bir kadının uzun yıllara yayılan hikâyesini anlatıyor. Ruskovich, canlı ve yoğun anlatımıyla pek çok yan hikâyecikle zenginleştirmiş romanını.

Kuzey Idaho doğumlu **Emily Ruskovich**'in 2017 yayımlandığında büyük bir beğeni kazanarak L.A. Times'in en çok satanlar listesine giren ilk romanı **'Idaho'**, ismini aldığı, **Kuzey Batı Amerika'nın dağlık bölgesinde yaşayan bir çiftin, Wade ve Ann'in evlilikleri etrafında kurgulanmış.** 2004 yılında başlıyor hikâye. İlk olarak kocası Wade'in dokuz yıl önce yaşadığı o korkunç anı hayal etmeye çalışan Ann ile tanışıyoruz: **Kocasının solmakta olan hafızasından giderek daha fazla endişe duyuyor.** Ancak Wade'i seviyor, ona bakıyor, onu koruyor Ann ve belki rahatlamasına yardımcı olmak umuduyla Wade'in ilk evliliğini sona erdiren trajedinin nasıl geliştiğini hayal ediyor.

Ann'le Wade sekiz yıllık evliler. Ann şimdi 38, Wade ise 50 yaşında. Ann ile evlenmelerinden az bir zaman önce Wade'in, şimdi Ann ile yaşadıkları dağ evinde çok farklı bir hayat sürdürdüğünü öğreniyoruz. O zamanlar Jenny ile evliymiş Wade, iki kızlarından June 9, May ise 6 yaşındaymış. 80'li yıllarda büyük bir aşk yaşayıp evlenmişler, Wade bu dağ evini kendi elleriyle inşa etmiş, sonra çocuklar katılmış aileye ve görünüşe göre mutlu bir hayat kurmuşlar. Ne var ki 1995 yazında, **aile kamyonetleriyle ormana gittiği sakin bir günde Wade'in ve etrafındaki herkesin hayatını paramparça eden felaket gerçekleşmiş;** Jenny -nedeni anlaşılamayan bir dürtüyle- baltayla öldürmüş küçük kızı May'i, June ise ortadan kaybolmuş...

June'un gittiği okulda öğretmenlik yapan Ann, bu trajedi yaşanmadan önce tanışmış aileyle. Wade'e piyano dersi vermiş, aralarında hafif bir elektriklenme de yaşanmış. Ancak ilişkileri olaydan sonra, Wade'in derslerine yeniden devam etmek istemesi, Ann'in ise yıkılmış haldeki Wade'e destek olmasıyla başlamış. Sekiz yıllık mutlu bir evliliğin ardından şimdi **demans belirtileri gösteren Wade'e bakarken kaybı, kederi, kefareti, cevap arayışını görüyor Ann.**

Hikâye 2004'te açılıp, Jenny ve Wade'in mutlu genç bir çift olduğu 80'lere, oradan trajedinin yaşandığı 90'lara, hikâyeyi sonlandıran 2025'e kadar gidiyor, daha doğrusu zaman içerisinde mekik dokurcasına gidip geliyor. Romanın diğer önemli aksını oluşturan Jenny'nin hapisane yaşamını da karakteristik an ve ayrıntılarıyla izliyoruz.

KORKUNÇ OLAY, ŞİİRSEL ANLATIM

Ruskovich, canlı ve yoğun anlatımıyla pek çok yan hikâyecikle zenginleştirmiş romanını. Buna rağmen çözüme varabilmek için anlatılmasını beklediğimiz pek çok şey var. Ne var ki annesi tarafından vahşice öldürülmüş bir çocuğun cinayetini, vahşete tanık olmuş bir başka küçük kızın akıbetini çözmek o kadar kolay olmayacak. Zira **Ruskovich'in kurgusu kesin olgulardan ziyade hayatın bulanık çizgilerini takip ediyor...**

Açıklanamayan bir şiddet eylemi etrafında kurgulanan 'Idaho'nun ilk

Emily Ruskovich

sayfalarını okuduğunuzda anlatımın Jenny'nin kızını neden öldürdüğü, June'un nerede olduğu soruları etrafında gelişeceğini ve psikolojik gerilim türüne yaklaşacağını düşünebilirsiniz. Fakat ilerleyen bölümlerde roman bir gerilim anlatısı olarak değil, kayıp, keder, kefareti, hafıza, sevgi, bağışlama, zaman ve hafıza üzerine daha derin, daha unutulmaz üzerine lirik bir meditasyon olarak ortaya çıkıyor. Söyleşisinde Emily Ruskovich de romanın bu türde bir okumaya açık olduğunu söylemiş; **"Bunu bir gizem gibi okumayın, birinin hayatı gibi okuyun, daha çok beğeneceksiniz."**

İşin doğrusu, 'Idaho'nun dili zaten başka bir tür okumaya kapatıyor kendisini. **Korkunç bir şey hakkında şiirsel bir dille nasıl yazabilirim sorusuna kafa yoran Ruskovich,** cinayetin, kanın, şiddetin kendisi hakkında asla mutlak ya da doğrudan cümleler kurmamış. Şiirin dili karakterlerin yaralanmış ruhlarının ve zihinlerinin karşılığı olmanın yanı sıra böyle bir hikâyeye sarsılan okuyucular için bir tür teselli ve hikâyenin -bilerek- aydınlatmadığı soruların yerine geçecek bir rahatlama sağlıyor.

Yapısal olarak 'Idaho', okuyucunun konsantrasyonunu gerektiren bir karmaşıklığa sahip. Zamansal olarak parçalı yapısı, 1970'lerden 2020'lere dek uzanan zaman aralığında, birçok perspektif ve senkronize olmayan tarih arasında zikzak yaparak ilerliyor. **Bu karmaşıklığın karakterlerinin yansıtıcıları zihinsel yönlerinin bir yansı-**

ması olduğu söylenebilir.

Hikâye üçüncü tekil şahıs tarafından ama karakterlerin bakış açılarını verecek biçimde anlatılmış. Ann, Wade, Jenny ve kızlara, Jenny'nin hapisane hücreindeki arkadaşı gibi zorlayıcı ikincil karakterler de eşlik ediyor. Her karakterin sesini, duygularını, bilincini gerçek ve otantik bir hassasiyetle işlemiş Ruskovich. Karakterler birbirlerini örüyor, boğuluyor ve çarpışıyorlar.

Bütün karakterler arasında öne çıkan, olayın dolaylı tanığı Ann'dir. Zira Ann, Wade ile evlendiğinde, onun hikâyesine karışmış, kendi hikâyesi yavaş yavaş kaybolmuştur. Wade'in demans nedeniyle hikâyeden sessizce çekilmesi, onu bu aile tarihinin yegâne mirasçısı haline getirecektir. Ama eksiktir Ann için kendisini dahil ettiği hikâye. Bu yüzden bellek ve hayal gücü yardımıyla bu hikâyeye gerçeklik kazandırmaya çalışacaktır. **Kısacası gerçeğin inşası süreci kitaba enerjisini veren tema olarak öne çıkıyor.** Bir insan öznel tahminlerle diğer insanlar hakkında ne anlayabilir ya da sezebilir? **Cinayeti yeniden inşa etmek için çabalayan Ann, hayallerini kurgular, gerçeklerin dünyasına yansır.** Parçaları bir araya getirip faciayı anlamlandırmaya çabalarken kendisine de bir rol -sorumluluk- biçecektir Ann.

Şiddet ve cinayet gibi, hele ki çocuklara yönelik eylemleri açıklamak kolay değildir. Bunların yarattıkları travmalardan sakınmak da öyle... Ama hâlâ ayakta duruyorsanız bazen yapılacak en iyi şey, yapılacak tek şey ile aynıdır. Aslında, bu yaşamın anlamını doğrulamanın tek yolu yaşamaya devam etmektir; tıpkı Ann ve Jenny'nin yaptığı gibi... ■

IDAHO

Emily Ruskovich
Çeviren: Lâle Akalın
Yapı Kredi Yayınları, 2019
268 sayfa, 25,93TL.